

T.C.
ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANLIĞI
Strateji Geliştirme Başkanlığı

7/1731

Sayı : B.15.0.SGB.02.610 - 2006

30 Ocak 2011

Konu :Yazılı Soru Önergesi (7-1731)

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İlgi: TBMM Başkanlığının 13.12.2011 tarih ve A.01.0.GNS.0.10.02.00-35222 sayılı yazısı.

Adıyaman Milletvekili Sayın Salih FIRAT'ın tarafıma tevcih ettiği 7/1731 esas nolu yazılı soru önergesi, T.B.M.M. İç Tüzüğü'nün 99 uncu maddesi gereği, TEİAŞ Genel Müdürlüğü ve EÜAŞ Genel Müdürlüğünden alınan yazılı bilgiler doğrultusunda aşağıda cevaplandırılmaktadır.

Bilgilerinize arz ederim.

Taner YILDIZ
Bakan

EKLER :

-Önerge Cevabı (2 Sayfa)

**ADIYAMAN MİLLETVEKİLİ SAYIN SALİH FIRAT'IN
YAZILI SORU ÖNERGESİ VE CEVAPLARI
(7/1731)**

Sorular 1-5:

Bilindiği üzere kamu eliyle yürütülen ve yapısı gereği tekel olan elektrik hizmet alanı uygulanan neoliberal politikalar nedeniyle özelleştirilmek üzere kamu tekeli parçalanmıştır. TEK (Türkiye Elektrik Kurumu) TEDAŞ ve TEAŞ olmak üzere önce ikiye, daha sonra TEDAŞ yirmi bir dağıtım bölgesine parçalanırken, TEAŞ ise EÜAŞ, TEİAŞ ve TETAŞ olmak üzere üçe bölünmüştür. Yirmi yıllık parçalanma sürecinde kamunun yatırım yapması engellenmiş, ülkemiz; yatırımsızlık nedeni arz güvenliği krizi ise özel sektör-yabancı yatırımcının işbirliğinde "al ya da öde" koşullu doğalgaz santralleri ile dayatılan fahiş fiyatlı elektriğe mahkum edilmiştir.

Süreç içinde özel sektörün ürettiği enerjinin ağır faturasına kaynak yaratabilmek için DUY (Dengeleme Ve Uzlaştırma Yönetmeliği) nedeni karaborsa elektrik satış olanağı sunulmuştur. DUY ile ortaya çıkan ağır ve sürekli artan bedel ise "otomatik fiyatlandırma mekanizması" halktan tahsil edilmeye devam edilmektedir. Hal böyle iken yağış rejiminin verimli olduğu yıllarda kamunun elindeki barajlardan enerji üretmek yerine bu santraller susturulmuş, al ya da öde koşullu santrallerden veya özel sektör santrallerinden enerji alınmış ve baraj gövde güvenliği için su boşa akıtılmıştır. Elektrik üretimine dönüştürülebilecek olan bu suyun boşaltılma sebebinin kamuoyuyla paylaşılması gereken milli bir mesele olduğu aşîkârdır. Hal böyleyken;

-Türkiye Cumhuriyetinde kamuya ait olan hidroelektrik barajlarından son beş yıl dâhil, kamuya ait her bir barajda ortalama olarak yılda kaç metreküp su enerji üretmeyerek boşa akıtılmış ve akıtılmaktadır ve bu miktar su ile ne kadar elektrik üretilirdi?

-Söz konusu barajlarda elektrik üretiminde kullanmak yerine savaklardan su boşaltılmasının sebebi, özel sektörle yapılan al ya da öde anlaşması mıdır?

-Enerji Bakanlığının özel sektörle al ya da öde sistemiyle yaptığı anlaşmaların yıllık toplam miktarı ne kadardır? Bu miktarın ne kadarlık bölümü istendiği takdirde kamuya ait barajlarla sağlanabilir?

-Şayet söz konusu barajlardaki dip savaklardan bırakılan su elektriğe dönüştürülürse yöresel anlamda kalkınma ihtiyacı duyulan bölgelerde tarımsal sulamada köylüye bedelsiz olarak elektrik sağlanmasının devlete maliyeti ne kadar olur?

-Artık otomatiğe bağlanan sistem sonucunda son olarak 1 Ekim 2011 tarihi itibarı ile yürürlüğe konulan elektrik zamları dikkate alındığında, köylü, esnaf, sanayici, kentli olmak üzere ülke insanının belini büken piyasa mantığına dayalı özelleştirmelerin bir yarar sağlamadığı, dağıtım şirketleri özelleştirme ihalelerinde ortaya çıkmıştır. Yaşanan bu gelişmeleri dikkate alarak, yarattığınız tahribatın ülke ve İnsanımıza yüklediği ağır yükü de dikkate alarak, enerji alanında tekrar kamu üzerinden siyaset ve iktidar etkisinden arındırılmış bir yapıya dönmeyi düşünüyor musunuz?

Cevaplar 1-5:

Önergede yer alan sorular ve önerenin açıklama bölümünde değinilen hususların cevapları birbirini tamamlar mahiyette olduğundan birlikte cevaplandırılmıştır.

Elektrik piyasasının serbestleşmesi ve özelleştirme sonucunda; rekabetçi bir piyasanın oluşmasının sağlanması, elektrik üretim ve dağıtım sektörlerinde verimliliğin artırılması, uzun vadeli arz güvenliği için gerekli yatırımların teşvik edilmesi ve kamunun daha çok düzenleyici bir rol alması hedeflenmektedir. Özelleştirmeler ile ilgili olarak belirttiğiniz hususlara katılmak mümkün değildir.

**ADIYAMAN MİLLETVEKİLİ SAYIN SALİH FIRAT'IN
YAZILI SORU ÖNERGESİ VE CEVAPLARI
(7/1731)**

Gelişmiş ülkelerdeki enerji piyasası uygulamaları çerçevesinde yapılan yeniden yapılanma sonucunda, elektrik enerjisinin yeterli, kaliteli, sürekli, düşük maliyetli ve çevreye uyumlu bir şekilde tüketicilerin kullanımına sunulması, rekabet ortamında özel hukuk hükümlerine göre faaliyet gösterebilecek, mali açıdan güçlü, istikrarlı ve şeffaf bir elektrik enerjisi piyasasının oluşturulması ve denetimin sağlanması amacıyla, 3 Mart 2001 tarihinde 4628 sayılı Elektrik Piyasası Kanunu yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Yeni elektrik piyasası, Kanunda öngörülen hazırlık döneminin sona ermesiyle birlikte 3 Eylül 2002 tarihinde açılmıştır. Buna göre, elektrik üretiminden tüketime kadar her aşamada verimli ve etkin bir yapının kurulması, yatırımların finansmanının yatırımcı tarafından üstlenilmesi böylelikle devlet üzerindeki enerji yatırım yükünün hafifletilmesi amaçlanmıştır. Şeffaf, rekabetçi, taraflara eşit mesafede bulunan ve denetlenebilen bir elektrik piyasası hedefi doğrultusunda hazırlanan 'Dengeleme ve Uzlaştırma Yönetmeliği' (DUY) ile söz konusu piyasanın usul ve esasları tanımlanmıştır. Hedeflenen elektrik piyasasından temelde beklenen;

- a) Rekabet koşullarının oluşması ve elektrik birim maliyetinin düşürülmesi,
- b) Özel sektörün elektrik enerjisi yatırımlarına teşvik edilmesi ve arz güvenilirliğinin sağlanmasıdır.

Söz konusu beklentiler için uygun mekanizmalar DUY doğrultusunda kurulmuş ve halen işletilmeye devam edilmektedir. DUY kapsamında tanımlanan elektrik piyasası modelleri Dünya'da gelişmiş birçok piyasada kullanılan modellerin benzerleridir. Ülkemiz elektrik piyasasında elektrik ticaretinin yaklaşık %75'i ikili anlaşmalarla yapılmaktadır. DUY kapsamında belirlenen 'Gün Öncesi Piyasası ve Dengeleme Güç Piyasası' kapsamında enerji alan %25 oranındaki tüketiciler ağırlıklı olarak portföyünde serbest tüketicisi olan tedarikçilerdir.

Ülkemizde enerji talebinin maksimum olduğu Ağustos ayında gün öncesi piyasası referans fiyatı ağırlıklı ortalaması (SGÖF) 15,78 Krş, dengeleme güç piyasası referans fiyatı ağırlıklı ortalaması 14,77 Krş olarak belirlenmiştir. Belirlenen bu fiyatlar ise TETAŞ'ın Dağıtım Şirketlerine yaklaşık satış fiyatı olan 16 Krş ile karşılaştırıldığında PMUM'da oluşan fiyatların daha düşük olduğu görülmektedir. Bu da DUY mekanizmasının bir karaborsa olmadığının tam aksine portföylerinde serbest tüketicisi bulunan tedarikçiler için alternatif enerji temin etme mekanizması olduğunun göstergesidir.

EÜAŞ Genel Müdürlüğü baraj göllerinden yalnızca enerji üretimi için su kullanmakta olup, Türkiye enterkonekte sistemine bağlı bulunan Kamu ve Özel Şirketlerine ait barajlı hidroelektrik santrallerin aybaşı göl seviyeleri, geleceği tahmin edilen su miktarı ve ülkemizdeki bütün su kaynaklarının plânlaması, yönetimi, geliştirilmesi ve işletilmesi Orman ve Su İşleri Bakanlığına bağlı Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü (DSİ)'nin sorumluluk alanındadır. Kamu ve Özel Şirketlerine ait barajlı hidroelektrik santralleri de buna paralel olarak aybaşı göl seviyeleri ile üretim programlarını DSİ tarafından öngörülen programa göre oluşturmaktadırlar. Baraj yapıları DSİ kontrolünde olup olası su ihtiyacı veya taşkın riski durumlarında dip ve dolu savağın açılma ve kapanması DSİ tarafından yapılmaktadır. EÜAŞ'a ait rezervuarlı HES'lerden enerjisi alınmadan su bırakılması olası değildir.

Yine, EÜAŞ'a bağlı olarak işletilen hidroelektrik santraller DSİ tarafından hazırlanan rezervuar işletme programlarına, yapılan ikili anlaşma miktarlarına ve Türkiye elektrik sisteminin arz talep durumlarına göre çalıştırılmaktadır. 2010 yılında EÜAŞ hidroelektrik santrallerinde 35.716 milyon kWh enerji üretilmesi planlanmış, programlanan üretimin %116'sı olan toplam 41.377 milyon kWh üretim gerçekleştirilmiştir. Dolayısıyla, yağış rejiminin verimli olduğu yıllarda kamunun elindeki barajlardan enerji üretmek yerine bu santrallerin çalıştırılmaması veya bu suyun boşaltılması gibi bir durum söz konusu değildir.